

## Javna kvalifikacija.

Pred leti smo pogosto razpravljali v učiteljskih društvih o javni kvalifikaciji, razpravljali so časopisi, uspeha pa ni bilo. Zadnja leta je vse utihnilo, tajnost se je še nekako poostrižila, saj to ni bil čas, da prodre kak pameten predlog, če je še tako koristen in potreben za šolo in učiteljstvo. Ta dva činitelja namreč ne moremo ločiti; kar je koristno šoli, je tudi učiteljstvu in obratno.

Sedaj se jasni, če tudi po malem. Uradniki in profesorji so že dosegli javno kvalifikacijo, v Nemški Avstriji tudi učitelji, doseči jo hočemo tudi mi.

Skoraj odveč se mi zdi utemeljevati potrebnost in važnost javne kvalifikacije.

Tajnost rodi zlasti v sedanjih razburjenih časih nezaupnost, tudi nudi slabim značajem priliko denunciranja, maščevanja in sličnim plemenitim dejanjem. Kadar je na seji okr. šol. sveta nadzornik ali glavni nameraval kako spletko, kaj neodkritega, je zahteval od vseh članov častno besedo, da ostane tajno. Že vnaprej se je bal javnosti za svoje sicer dobro premišljeno dejanje, in vzrok je bil navadno res tak, da se je lahko sramoval.

Tajna kvalifikacija je dajala potuho pristranosti, ni še dolgo, ko so bili skoraj vsi naši najboljši ljudje pri šolskih oblastih slabo popisani. Dostikrat je bila tajna kvalifikacija škodljiva, časih naravnost pogubonosa.

Poznam slučaj, ko je šolski vodja delal podrejenemu učitelju vnebovpijočo krivico. Nadzorniku je bilo to znano, sam je vpisal sicer izvrstno kvalifikacijo, nasprotno pa ščitil krivičnika; učitelj je imel veliko škodo in ni dobil zadoščenja.

Odkrito priznam, da je tu in tam javna kvalifikacija težavna tudi za voditelje in nadzornike. Saj so ljudje, ki cenijo sebe izredno visoko in bodo vedno nezadovoljni. Zaradi takih ljudi ne sme trpeti večina. Odgovornosti ne prevzame nadzornik sam, zato je treba kvalifikacijske komisije. Vsako leto naj izvrši kvalifikacijo komisija, obstoječa iz okraj. šol. nadzornika, zastopnika učiteljstva v okraj. šol. svetu in od učiteljstva v komisijo voljenega člana. Šolski vodje pošljejo kvalifikacijo nadzorniku pisмено. Slabo kvalifikacijo, kakor vsako poslabšanje je kratko utemeljiti. Učiteljstvu dostavi okraj. šolski svet vsako leto kvalifikacijo pisмено.

Slične predloge je sprejela Zvezina delegacija na velikonočnem zborovanju v Celju.

Rad bi še navedel nekaj slučajev iz prakse, pa rajši opustim, da koga po nepotrebnem ne razburjam.

Kdor je imel le kaj sličnega, kakor bi čital v „Tovarišu“, se čuti prizadete, razžaljenega ter se hluje na pisca, na list, na urednika in na vso organizacijo. Tu ne gre za kako osebo ali proti njej, tu gre za pravico. Za to kličemo: „Le vkup, le vkup za staro pravdo!“

## K načrtu šolskega zakona.

Nameraval sem izraziti svoje misli v zadevi „Načrta šol. zakona“ potom učiteljskega društva, ki me je izbralo kot tozadevnega poročevalca, a poročilo ne pride še na vrsto zaradi prepričlega časa, ki nam je na zborovanjih na razpolago. Dovoljujem si torej izraziti tem potom svoje tozadevne nazore v morebitno uvaževanje po anketi, ki se z zadevo peča.

K § 22., 1. odst., naj se postavi po črtanju zadnjih 5 besed:

Ta sredstva so:

1. Redovna globa za vsak neopravičeno zamujen poldan po 1 K; globa se mora iztirjati s tisto odločnostjo in s takimi pripomočki, ki se uporabljajo pri iztirjevanju davkov. Stranke se globijo po okrajnem šolskem svetu, o čemer se obvesti šolsko vodstvo; globe same pa se iztirjajo in upravljajo po davčnih uradih, ki poročajo o izvršbi šolskemu vodstvu.

2. V slučaju resnične neiztirljivosti redovne globe nastopi namesto te zapor na okrajni sodnji, in sicer toliko poldni, kolikor je neopravičeno zamujenih dni. Polovica dneva, ki ostane eventualno pri določevanju celih, iz šolskih neopravičeno zamujenih poldni, se računa tudi pri zaporni kazni kot pol dneva.

3. Neopravičeno zamujeni šolski čas otrok je izkazovati in globiti mesečno.

4. Popolnoma upornim strankam naj se denarna globa — zapor ne, ker je ta že prvotno strožje zamišljen in potreben, zakaj otroci siromašnih staršev postanejo brez najpotrebnejše izobrazbe še večji ubožci kot otroci petičnih — po preteku treh mesecev upornosti, t. j. ako otrok neopravičeno čisto nič ne pošilja v šolo, podvoji in po preteku nadaljnjih treh mesecev upornosti potroji za ves čas stalne upornosti in naslednjih let šolske dobe. Pri opustitvi in naknadni zopetni upor-

nosti je postopati, kot bi se upornost sploh šele pričela, ako je bil otrok vsaj 3 šolske dni v šoli.

5. Globiti je stranko zaradi neopravičenih šolskih zamud z ozirom na vsakega posameznega v varstvo jej izročene otroka.

6. Zoper učne osebe, ki bi dokazano prikrile neopravičene šolske zamude otrok, se postopa v smislu disciplinarne zakona za učiteljstvo, oziroma za državne uradnike.

K § 28, točka 2, naj bi se dostavilo z ozirom na kvalifikacijo: „... in ugovora zoper njo.“

K § 29, odst. 2, naj se dostavi: „... pri čemer je smatrati dovršeno sedanje učiteljske enakovrednim dokončanemu študiju sedanjih srednjih šol. Učiteljstvo, ki ne poučuje istočasno samo enega oddelka učencev, prejema za vsak nadaljnji oddelek po 100 K letne nagrade. (Vsakemu bo jasno, kaka muka je za učiteljstvo, ki mora poučevati več oddelkov v primeri s poukom samo enega oddelka.)

K § 32. Za naturalno stanovanje šol. voditeljev se smatra ono, ki ima vsaj tri sobe, kuhinjo in čimnato v izmeri najmanj 100 m<sup>2</sup> poleg potrebnih postranskih prostorov; za drugo učiteljstvo pa ono, ki ima vsaj dve sobi poleg drugih gori omejenih prostorov v izmeri najmanj 75 m<sup>2</sup> za vsako učno osebo; tudi tem je preskrbeti potrebne postranske prostore. Pri novih stavbah se mora napraviti vsaj na deželi stanovanja za učiteljstvo v šolskem poslopju. Stanovanjski prostori naj bodo vsaj tri metre visoki. Učiteljstvu, ki nima brezplačnega pristojnega stanovanja, se plačuje primerna odškodnina.

K § 33, namesto b) in c): b) voditelji osnovnih in osnovnih strokovnih šol prejemajo funkcijske doklade letnih osnovnih 400 K in za vsak razred, oziroma paralelo posebe po 60 K letno. (Utemeljevanje: Voditelj prevzame po novem načrtu vse funkcije dosedanjih krajnih šol. svetov; torej vso pisarijo, vodstvo šolske matice in šolsko popisovanje, za kar je bil dosedaj od krajnega šolskega sveta posebe plačan, n. pr. pisec teh vrst: 120 kron, 60 K in 40 K; z voditeljsko doklado (150 K) torej skupno 370 K; po novem načrtu naj prejema samo 300 K za vsa opravila in odgovornost? Voditelj brezrednice (na pr. v Laškem) je prejemal za vodstvo in opravila krajnega šolskega sveta okoli 700 K letno; po novem načrtu pa bi prejemal za vsa ta opravila in odgovornost le 450 K? Da imajo šolski voditelji veliko odgovornost navzdol in navzgor, je že tako znana stvar, da se že za lepa, v ugodnih krajevnih razmerah ležeča voditeljska mesta neče nihče oglasiti, oz. potegovati gl. „Učit. Tovariš“ 1919, št. 18, pod „Značilno za sedanje čase in razmere!“; kje se naj potem iščejo šole voditelji za slabe, hribovske kraje? Vsaj funkcijska doklada naj bo magnet, ki bi kolikor toliko preskrboval šole tudi v manj ugodnih krajih z dobrim učnim osebjem, oziroma vodstvom.)

K § 44, odst. 1, naj se dostavi: „... v najmanjši izmeri 15a obdelovalne površine.“

K členu VI. (§§ 46—51: Šolski uradi, ki bi imeli še kake druge ude razen pripadnikov učiteljskega stanu, naj se dele na a) pedagoško-didaktični, b) zdravstveni, c) gospodarski in d) odtok za osebne zadeve učiteljstva. Poleg predsednika naj imajo besedo in glas v odseku a) samo udje pedagogi, v odseku b) tudi še kak ud zdravnik, v odseku c) udje odseka d) in eventualno drugi udje zastopniki davkoplačevalcev, in v odseku d) le udje pripadniki učiteljskega stanu, t. j. poleg predsednika samo zastopniki in nadzorniki v poštevi prihajajočega učiteljstva. Delokrog vsakega posameznega imenovanih odsekov je podan že z njihovimi naslovi. Najbolje pa bi bilo stremeti za tem, da dobimo za osebne zadeve učiteljstva (nameščanja, disciplinarne stvari, podpore, dopusti itd.) svoje stanovske zbornice po zgledu odvetniških, notarskih in sličnih.

Franjo Zupančič.

MILKA UMBERGREJEVA:

## Ženska vzgoja.

(Konec.)

Koliko nerazvitih sil hrani žena, ker v življenju ne najdejo ugodne prilike, kjer bi se po svojem bistvu uveljavile. Ustvarjati lepoto, lepoto v vseh oblikah, na vseh koncih in krajih življenja, to je vzvišeni poklic žene! Čimbolj se poglobimo v smisel te naloge, temveč strani se nam odkrije, kjer naj žena s pogumno voljo uveljavlja svoj namen. Neizmerni in neizčrpni so viri lepote in neprecenljivi so zakladi, ki čakajo, da jih dvigne žena in obogati z njimi človeštvo. Od svoje lastne esbne lepote, ki naj se izraža v harmoniji zdravega, lepega telesa s kulturo srca in duha, naj širi lepoto po vsej svoji oko-

lici, doma in v javnosti, neumorno delujoč in ustvarjajoč.

Ako pogledamo na delovanje ženstva, vidimo, da njegove zastopnice vobče vrše to svojo nalogo pomankljivo in enostransko. Najmanj so se oddaljile od svojega naravnega namena preproste žene. One delajo: kuhajo, šivajo, perejo, čedijo, pospravljajo, delajo na polju, na vrtu in v hlevu, molijo, berejo, pojejo, ljubijo, rodijo, vzgajajo itd. itd. Mislimo si tako ženo primerno vzgojeno in izobraženo! Ali ni to ideal žene?! Ali pa vzemimo vsako teh opravil zase, razvito do popolnosti stroke! Koliko lepote in koristi nudi vsaka zase!

Pa pogledimo v takozvane boljše kroge! Premnogokrat je dobiti tu površno polituro, ki le slabo zakriva notranjo praznino in brezpomembnost. Ali ni poniževalno in sramotno za ves naš spol, da se ravno tu dobi toliko žensk, ki životarijo prazno življenje, brezplodno in brez koristi, da ne najdejo ene resne naloge, ki bi z njo izpolnile svoje življenje, medtem ko čaka življenje na vseh koncih in krajih. Druge zopet, ki jim sredstva ne dopuščajo popolnega lenarjenja, vršijo razne posle posiljeno, nezadovoljne in godrnjaje, zaradi tega slabo in površno, nesposobne poglobiti se v lepoto dela in preboriti in pospeti se do lepših uspehov, višjih smotrov in boljših mest.

Vsemu temu je kriva napačna vzgoja in nekako površno, pomanjkljivo šolanje. Kar se nudi pri nas ženski mladini po dovršeni ljudski šoli, je pač premalo in še to ne najprimernejše. Gotovo je, da nam manjka dobrih, modernih ženskih strokovnih šol, kjer bi se mladenke vzgajale za praktično življenje in si pridobile poleg solidne splošne izobrazbe tudi temeljitega znanja v gotovih strokah, kar bi jim ne omogočilo le materialno neodvisnega življenja temveč jim tudi prinašalo mnogo lepega, globekega užitka in moralnega zadoščenja.

Ne mislim s tem le n. pr. znanja, ki si ga prisvoje dekleta v 1/2 letnih ali 1—2 letnih trgovskih tečajih, kamor borba za kruh žene dandanes toliko ženskega naraščaja. Čudno se mi zdi, zakaj bi morale ravno ženske izpolniti vsa nižja pisarniška mesta, ko je vendar toliko drugega vrednejšega, zanimivejšega in lepšega dela. Večina deklet in tudi staršev pač misli, da je »uradnica« vse kaj več kakor n. pr. »šivilja«. To je povsem krivo naziranje. Ravno v stroki krojaštva in sem spada jočih panogah doseže ženstvo lahko mnogo lepih uspehov, ki se ne morejo niti primerjati z duhomornim, monotonnim nižjim pisarniškim delom.

Treba je ženstvu umetniške vzgoje! — Zakaj bi se vse ženske morale samo glasbeno izobraževati? — Zakaj se ne bi učile n. pr. tudi risati in slikati in uporabljati svojih spretnosti v raznih umetniških obrtih? — Koliko krasnega, zanimivega dela bi se tu nudilo ženi, koliko lepote in koristi bi ustvarile lahko s tem svojim delom sebi in drugim!

Prav tako bi namesto čitanja in požiranja zaljubljenih romanov mnogo bolj vplivalo spoznanje realnega, resnega življenja, da se zdrami tudi žena iz bolne ljubezenske omotice k zdravemu, krepkemu delavnemu življenju. Koliko lepega dela bi izvršila lahko inteligentna, vzgojena in izobražena žena kot mati, vzgojevalka, gospodinja!

Kako malo se še zaveda danes ženstvo svoje prave naloge, nam pričajo razni pojavi vsak dan. Kino, gledališče, koncerti, promenada, ples itd. — to so užitki, to je hrana, po kateri hlastno sega naše ženstvo. Kako prazne pa so dvorane pri raznih shodih, predavanjih in poučnih tečajih! To goyori mnogo.

Treba je odraščajočo žensko mladino, zlasti v dobi od 12. do 20. leta, zainteresirati vse drugače za prave lepote in vrednote življenja. Nujno potrebne so za to dobo primerne šole, kjer se bo, predvsem upoštevajoč posebnosti ženske individualnosti, zbuvalo zanimanje in ljubezen do vsega resničnega, delavnega življenja, zlasti panog, v katerih se ženstvo najplodnosneje udejstvuje. Z gojenjem samostojnega delovanja bosta rasla mladenki samozavest in ponos. Z izobrazbo svojih telesnih in duševnih zmožnosti bo našla v sebi sami vire lepega zadoščenja, da ne bo zbegana čakala samo »nje-ga«, ki bi ji dal vsebino življenja. Ljubezen mora priti kakor vsak elementarni pojav za ženo kot za moža neprisiljeno o svojem času. Čemu toliko blodenj in beganja!

S sposobnostjo lastnega ustvarjanja dobi človek-žena pomen in ceno v človeški družbi. Le kot nje vreden član dobi tudi žena primerno mesto — brez zapostavljanja in ponižanja, a tudi brez nezastuženega povzdigovanja, čaščenja. Le kot tak cel človek bo žena enakovredna in enakopravna z možem ramo ob ramo stala v življenju.

Koliko razčrpanj, bridkih ur, sporov, bojev in nesreč bo prihranjenih v razmerju med možem in ženo, če ne bo zadnja kot neboljena, nesamostojna stvar pričakovala vsega možnega in nemožnega le od moža, ko bo svojo praznino in nezadovoljnost utešila s koristnim, lepim delom. Koliko sreče in lepote, ko bosta mož in žena v vseh skrbih in bojih našla oporo drug ob drugem, ro trdnemu delu sladko nagrado v čisti, nekajeni ljubezni. — Samostojna in samozavestna bo žena, zavedajoč se jasno svojega pomena, svojih pravic in dolžnosti v pravem, globokem umevanju jasno in odločno sledila poklicu materinstva, ki bo vse lepote njej sami in drugim.

Delujoč in se boreč sklenimo vrstni pohod v obljubljeni deželo resničnosti in lepote!

## Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju

vabi na svoj redni občni zbor, ki se bo vršil v nedeljo, dne 29. junija 1919, ob 10. uri dopoldne v zadrugnem lokalu v Celju, Breg h. št. 26, s sledečim dnevnim redom:

1. Poročilo načelstva o poslovanju zadruga v letu 1918. —

2. Poročilo nadzorstva. — 3. Odobrenje letnega računa za leto 1918. — 4. Čitanje revizijskega poročila Zadrugne Zveze ter ukrepi zaradi njega. — 5. Volitve v nadzorstvo in eventualno v načelstvo. — 6. Slučajnosti.

## Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Društvu Jubilejska samopomoč je treba poslati za 58. smrti slučaj (gospa Matilda Šornova). Člani prejmo položnice z napisanimi zneski 58. smrtnega slučajev in event. zaostankov.

## Društvene vesti.

+ Okr. učit. društvo za kočevski okraj je imelo zborovanje v Ribnici dne 22. maja 1919. Navzočih članov je 20. Tov. predsednik Franc Stefančič otvoril zborovanje, konstatira sklepčnost in pozdravi gosta tov. Legata iz Logatca in hvarišico Sedejevo iz solnčne Goriške, pa tudi na novo vstopivše članice. V svojem nagovoru se tov. predsednik spominja čustvenih besedami našega narodnega vstajenja. Vsem graditeljem naše nove domovine izreka toplo zahvalo. Učiteljstvo bodri in ga vzdobuja k vnetemu vztrajnemu delovanju v šoli in zunaj nje, da bomo vzgojili narod poštenjakov, narod treznih, delavnih, razumnih; značajnih, podjetnih in z narodnim ponosom navdahnjenih mož. Vzgoji bo treba odmeriti precej več učnih ur. Veliki vzgojni zadatki bo kos šole popolnoma preosnovani osnovna in strokovna šola. Potrebno preustrojitve je Zaveza začutila tako — deloma že prej — ob razsulu Avstrije ter dala znani „Načrt“. Žal, da določeni poročevalci ni prišel na zborovanje. Poročanje tem na prihodnjem zborovanju. Po njegovem mnenju utegnejo le one točke „Načrta“ postati zakon, za katere bosta zedinili obe pokrajinski učit. organizaciji. Uvidevna je torej potreba skupnega dela. Novi čas zahteva nazorov. Zahvaljuje se marljivemu vodstvu Zaveze, ki (skupno z vodstvom Slom. Zveze) izposlovalo ureditev našega gmotnega položaja.

Nato je predaval tov. Mirko Trost temi „Moji vojni doživljaji in vtiski.“ Njegovo temeljito poročilo, zlasti kar se tiče ruskega šolstva, so zborovalci poslušali vsi pazljivo in se mu po končanem referatu toplo zahvalili.

Tov. Fink je poročal o zgodovinski učnem načrtu. Po debati, ki sta se je udeležila tov. Vrbič in Fink, je bil njegov načrt sprejet.

Predlog tov. Puharja, izpopolnjen predlogom tov. Finka; ki se glasi: „Če doseže sporazum vodstev obeh pokrajinskih učit. organizacij za združenje vsega učiteljstva v enotno organizacijo, je našo društvo načeloma za ta sklep,“ se sprejelo soglasno.

Dobro utemeljeni predlog tov. predsednika, da se zviša udnina Zavezi na 48 kron, oziroma 48 K, se sprejme soglasno.

Tov. Vrbič je v daljšem govoru razložil potrebo, naj bi bilo tudi učiteljstvo oziroma šola deležna delitve veleposkupnev. Nadalje je zagovarjal potrebo skupnega naročevanja učil za ponavljanje šolo po gg. Rohrmanu in Humku. Nujno je pošiljati okr. sv. prepise mesečnih konferenc. Združita naj se okraj. učit. knjižnici v Ribnici in Kočevju v eno samo okr. učit. knjižnico in končno predlagal: